Právo trestní.

O skutkové podstatě a konkurrenci trestných činů. Napsal soukr. docent dr. *Jaroslav Kallab.* (Knihovna sborníku věd právních a státních. Řada právovědecká. Čís. XXV.) V Praze 1911.

Tento spis má býti příspěvkem k řešení otázky, jaký vlastně je poměr mezi právní definicí zločinu a zločinem jako skutečným zjevem. Zejména pak jde spisovateli o to, aby ukázal, že dosavadní theorie pod názvem „skutkové podstaty" směšovala obojí. Dle mínění *Kallabova* zatemňuje užívání výrazů „skutková podstata" pro pojem zločinu otázku právě naznačenou a sluší tento název vyhraditi skutečnosti pojmové znaky vykazující, tedy zločinu jako skutečnému zjevu. *Kallab* ukazuje v té příčině na příklad jiných oborů právních, označujících skutkovou podstatou skutečnosti, s nimiž jako s podmínkou objektivní právo určité právní následky jako účinek spojuje, a žádá, aby i ve vědě práva trestního skutkovou podstatou se označoval skutečný zjev zločinu, tedy reálný podklad úsudků pro trestní právo rozhodných. *Kallab* sám chce co nejostřeji odlišovati zločin jako skutečný zjev a zločin jako právní pojem, i tvrdí, že dosavadní německá věda trestního práva směšovala skutečnost a pojem, a že to bylo příčinou mnohých nejasností i kontroversí (str. 1—4, 32—40).

Aby tvrzení toto nejprvé historicky zdůvodnil, stopuje různé fáse vývojové, jež pojmu skutkové podstaty v literatuře obecného práva bylo podstoupiti prve, než se vyvinul z původního procesního pojmu — vyjadřujícího, co musí býti zjištěno, aby soudce mohl postoupiti k dalším krokům procesním, zejména k inkvisici speciální — v pojem práva hmotného (str. 5—21).

Při tom zastavuje se zvláště u *Belingovy* theorie typové (str. 21—29), k níž se potom ještě na několika místech vrací.

Věnovav pak zběžný pohled literatuře románské jmenovitě francouzské, neskýtající ovšem valných výtěžků, (str. 30—32), obrací se k vlastnímu námětu své práce, totiž ke vztahu mezi skutečným zjevem zločinu a jeho zákonnou definicí. K tomu konci pokládá za nutno nejprve uvědomiti si jednotlivé pojmové znaky zločinu a zkoumati, pokud jsou čerpány methodou přírodovědeckou ze skutečného dění zločinného a pokud jsou ve formě pojmu vyjádřené hodnotné úsudky o tomto zjevu. Do první skupiny zařazuje skutkové podmínky trestání, vztahující se jednak na vnější jednak na vnitřní stránku zločinného jednání, do druhé skupiny pak právní podmínky trestání totiž protiprávnost a trestnost jednání.

Upraviv si takto systematicky půdu pro další postup, jedná v první části spisu o skutkových podmínkách jednání. Při tom vychází od zločinu jako jednání bezprávného, tedy jako druhu jednání vůbec. Oproti převládajícímu mínění, které jednání ztotožňuje se chtěným pohybem tělesným, ukazuje *Kallab* na to, že toto pojmové určení je příliš úzké, ano jde o celou nekonečnou řadu pohybů a stavů

nečinnosti, pro než spisovatel nevidí vhodnějšího pojmenování než část života. Rozumí pak jednáním část života lidského složenou ze zevní stránky, určitými, smysly zjistitelnými znaky charakterisované, a ze stránky vnitřní, totiž z určitého duševního stavu jednajícího individua (str. 40—59). Poněvadž pak tento duševní stav může býti toliko chtění, jeví se jednání *Kallabovi* jako chtěním (vůlí) ovládaná část života (str. 78) či jinými slovy jako souhrn tělesných stavů, jimiž uskutečňujeme nějaké chtění (str. 144).

Tomuto pojmu jednání podřaďuje pak *Kallab* na rozdíl od Radbrucha nejen konání positivní, nýbrž i opominutí, jímž rozumí nepředsevzetí konání představeného, očekávaného (str. 59—62), třeba ne právě normou právní přikázaného (str. 71, 76).

Kausalita t. j. vztah k nějakému výsledku a také výsledek sám nenáleží dle mínění spisovatelova k pojmovým znakům jednání, ovšem ale lze pomocí kausality resp. pomocí výsledku trestné činy vhodně klasifikovati a to:

1. na takové, při nichž jest výsledek nerozhodný,
2. na takové, kteréž vyvolaly aspoň objektivní možnost výsledku, a
3. na takové, které měly určitý výsledek (str. 59—71).

Vnitřní (psychická) stránka jednání je charakterisována chtěním. Dvě složky jsou podstatné pro chtění v právu významné: představa výsledku a subjektivné přesvědčení o jeho možnosti. Touto druhou složkou liší se chtění od pouhého přání. Také nedbalost předpokládá chtění, jsouc právě jen jiným označením pro chtění, označením nevystihujícím nějaký rozdíl v předmětu, na nějž se vztahuje, nýbrž rozdíl ve stanovisku, s něhož předmět pozorujeme. Charakterisujeme-li psychickou stránku jednání duševními stavy (představou výsledku, přesvědčením o jeho možnosti), jež ji v daném okamžiku vyplňují, mluvíme o úmyslu, charakterisujeme-li ji tím, co ji nevyplňuje, ale dle té neb oné normy by vyplňovati mělo, mluvíme o nedbalosti. Z toho plyne, že pojmovými protivami úmysl a nedbalost nevystihujeme nějakého věcného rozdílu, nýbrž jen vlastnosti téže věci, a to vlastnosti, které se vzájemně nevylučují, které věci přisuzujeme jen dle stanoviska, s něhož ji pozorujeme (str. 71—78). Dle toho můžeme tedy chtění charakterisovati buď jako úmysl t. j. tehdy, charakterisujeme-li je výsledkem, k němuž směřovalo, nebo jako nedbalost, t. j. charakterisujeme-li je výsledkem, k němuž nesměřovalo (str. 114, 115).

K tomu sluší poznamenati, že spisovatel tím věcně vlastně nepraví nic jiného, než že při úmyslu výsledek pro trestní právo rozhodný jest chtěn, při nedbalosti pak, že tento výsledek není chtěn, nýbrž že tu chtěn jest výsledek jiný, pro trestní právo nerozhodný. Ale problém úmyslu a nedbalosti leží právě v otázce, kdy lze říci, že výsledek byl chtěn. Není zcela jasno, pokládá-li *Kallab* k tomu za dostatečnou představu výsledku a přesvědčení o jeho možnosti (str. 75, 76). Tím by ovšem problém ten byl řešen dosti nedokonale. t. j. asi ve smyslu nynější theorie představy.

Chtění charakterisující každé jednání jest *Kallabovi* zároveň prvkem, jehož druhem jest trestná vina. Definuje vinu jako protiprávné

chtění a druhem viny označuje vinu trestnou. Differentiae specificae viny vůbec a zvláštní trestné viny pak nejsou nějaké materiálné znaky, jež by se daly získati nehledíc na právní řád, nýbrž jen znaky formálné, znaky plynoucí z logického poměru chtění k normě. Jeť trestná vina ta forma protiprávného chtění, jež positivním právem za podmínku trestnosti je stanovena. Z řečeného plyne, že otázka viny není nikdy otázkou skutkovou. Otázkou skutkovou je vždy jen chtění (str. 78—86, str. 92, pozn. 1).

Druhá část spisu obírá se právními podmínkami trestání, k nimž čítána jednak protiprávnost jednání jednak trestnost jednání.

Protiprávnost pojímá *Kallab* — na rozdíl od sociologického učení *Stammlerova* a *Dohnova* o správném prostředku ke správnému účelu — ryze formálně. Přijímáť v té příčině známou *Bindingovu* theorii normovou potud, že spatřuje podstatu protiprávnosti ve vztahu k právu, čímž ale — odchylně od *Bindinga* v souhlase s *Belingem* — míní ne jednotlivou normu, nýbrž celý právní řád, tedy soubor právních předpisů, z něhož jednotlivé normy teprve vyvozujeme. Proto jest mu protiprávnost pojmově jediná a nelze ji členiti v protiprávnost civilní, státoprávní, trestní atd. (str. 106—121).

Také trestnost jednání je *Kallabovi* povahy ryze formální, vyjadřujíc důležitou vlastnost, již skutková podstata míti musí, máme-li mluviti o zločinu, totiž že se na ni musí hoditi některé ustanovení trestního práva.

Rozdíl pak mezi protiprávností a trestností vidí spisovatel v tom, že protiprávným jest jednání odporující prvotní normě, kdežto trestností vyjádřen jest vztah jednání k normě trestní.

Jak protiprávnost tak trestnost náležejí dle mínění auktorova ke znakům skutkové podstaty zločinu; nevystihují však jako ostatní znaky nějaké skutečnosti, nýbrž úsudek, který si o skutečnosti tvoříme, srovnávajíce ji s právním řádem.

Protiprávnost i trestnost sluší dle *Kallaba* přesně rozlišovati od oněch skutečností, jež snad k vydání příslušných norem zavdaly podnět, jako od sociální škodlivosti a nebezpečnosti jednání. Tyto skutečnosti mohou býti nanejvýš motivem k vydání příslušných norem. *Lisztův* pojem protiprávnosti materiální odkazuje spisovatel do sociologie. V pochybnosti však předpokládá souhlas protiprávnosti formální a protiprávnosti materiální (str. 121—129).

Důsledně pak odmítá *Kallab* také názor *Dohnův*, dle něhož v trestním zákoně máme před sebou nikoli pojmy zločinů, v nichž by se nepokrytě uplatňoval ethický nehodnotný úsudek, jejž si o jednání tvoříme, nýbrž skutkové podstaty zločinů, při nichž znak protiprávnosti jest isolován. *Kallab* zdůrazňuje naproti tomu, že zákonodárce, definuje jednotlivý trestný čin, si nepředstavuje čin ten jako sociální zjev, o němž bychom si úsudek protiprávnosti teprve činili, nýbrž že představuje si taková jednání, u nichž si úsudek protiprávnosti již učinil, a snaží se tuto skupinu

objektivními znaky vystihnouti a od jiných ne protiprávných jednání odlišiti. Při tom však přiznává spisovatel, že se to zákonodárci ne vždy s úplnou přesností daří.

Z uvedených premis vyvozen pak další závěr, že k úmyslu vědomí protiprávnosti se nevyžaduje (str. 137—143).

Ve třetí části spisu pokouší se auktor ukázati upotřebitelnost svých poznatků na nauce o konkurenci trestných činů. Potřebný podklad k tomu zjednal si již dříve v oněch zde dosud nepovšimnutých vývodech části první, jež zabývají se individualisací jednání t. j. otázkou, máme-li činiti s jednáním jediným, jejíž správné řešení je důležito pro zodpovědění další otázky, jde-li o tutéž věc (str. 94—106).

K individualisaci jednání slouží *Kallabovi* výsledek, jakkoli jej k jednání samému nepočítá, avšak — na rozdíl od *Hoepfnera* — ne výsledek zaviněný, nýbrž výsledek „přičiněný", pokud pro trestní právo je významný. Takto dochází k závěru, že „jediné jednání je souhrn těch tělesných stavů, jež jsou pro určitý pro trestní právo významný výsledek kausálními". (Str. 101.) Dle toho snaží se pak obdobně řešiti otázku jediného opominutí (str. 102—105).

Jednání zůstává jediným i tehdy, je-li dána objektivní možnost několika výsledků. Neboť nepočítáme výsledky, nýbrž jednání. Jeť výsledek jen prostředkem ku charakteristice skutkové podstaty, nikoliv součástí její (str. 160). Rovněž máme před sebou jednání jediné, byl-li jeden zločin jen prostředkem k jinému zločinu (str. 98, 101, 162).

Tyto zásady aplikuje pak spisovatel na konkurenci trestných činů. Dovozuje, že neuspokojuje ani názor, jenž pokládá za rozhodno, zda jest tu jeden neb více úmyslů, ani mínění, jež chce počítati zločiny dle zasažených právních statků (str. 144—146). S *Lisztem* a *Belingem* zavrhuje také mínění *Bindinga*, který pokládá za rozhodno, kolik právních norem zasaženo bylo.

Ale také na tom nezáleží, kolika definicím trestných činů jednání můžeme subsumovati (str. 150, 151). Nepopisuje zákonná definice zločin jako sociální zjev, nýbrž jest to kulturní produkt, nástroj zkonstruovaný k tomu cíli, aby soudce zachytil ta jednání, jež zákonodárce pokládá za sociálně nebezpečná (str. 167). Zákonné typy zločinů jsou právě jen technické pomůcky k měření skutečnosti, nikoliv však skutkové podstaty, s nimiž by trest jako právní účinek byl spojen (str. 160). Zločin pak sám není nic jiného než zaviněné jednání, o němž jsme si utvořili úsudek protiprávnosti a trestnosti a počet zločinů v daném případě nezávisí na tom, kolikrát jsme si o dané skutečnosti tyto úsudky utvořili (str. 158). Z toho závěr, že jen konkurence reální je konkurencí trestných činů, kdežto t. zv. konkurence ideální je toliko konkurencí trestních předpisů (str. 168—169).

Konečně dotčeno se ještě otázky trestání konkurujících deliktů. V té příčině zavrhuje spisovatel zásadu kumulace trestů pro t. zv. ideální konkurenci naprosto a dovozuje, že ani pokud jde o konkurenci reálnou, nelze tuto zásadu odůvodniti ani nějakou logickou nutností z pojmu zločinu

plynoucí, aniž ideou spravedlnosti, hledíc k tomu, že trest není vyvážením bezpráví činem vyvolaného, nýbrž účelným opatřením sociálním.

Proto jest mu otázka trestání konkurence deliktů vůbec otázkou ryze kriminálně politickou, jejíž řešení je naprosto nezávislé na theoretickém vymezení pojmu „jediného zločinu". Z toho důvodu přisvědčuje motivům rakouské osnovy v tom, že s hlediska trestání pozbývá zájmu jak spor o jednotnost a mnohost jednání, tak i spor o rozdíl mezi zločiny se opakujícími a trvalými. Zejména pak nepokládá za nutno pojem jediného jednání tak rozšiřovati, aby kryl všechny případy, v nichž zákon několik aktů jediným trestem stíhá (str. 169—179).

To jest asi tresť myšlenek uložených ve spise *Kallabově* o němž řeč. Už sama volba látky jest novým důkazem auktorovy záliby v problemech právně filosofických již předcházejícími pracemi projevené. Způsob pak, kterým zvolený námět řešiti hledí, svědčí o tom, že nechce zůstati na povrchu, nýbrž že přes překážky v cestu se stavící snaží se dospěti k samým kořenům vyhlédnutého problému.

Uznání zasluhuje svéráznost nazírání autora a samostatnost úsudků jeho, zračící se zejména i tam, kde přijímá mínění s jiné strany pronesené. Nedějeť se to nikdy bez kritiky, nýbrž vždy u připojení důvodů svědčících o důkladné úvaze.

Vytknutých předností spisu sluší vážiti si tím více, čím obtížnější jest zvolené thema a čím rozmanitější a pochybnější jsou otázky, k nimž svádí. Uznati jest, že *Kallab* takovým otázkám se nevyhýbá ani v tom případě, jsou-li to o sobě sice problémy povahy zásadné, však hledíc k vlastnímu předmětu spisu jen významu podružného. Že mu v takových případech nejde o řešení toho druhu otázek od základu, nýbrž spíše jen o příležitostný výklad vlastního názoru neb o uplatnění té neb oné myšlenky, plyne již z toho, že jsou mezi nimi problémy, které samy o sobě by vyžadovaly celého obsáhlého spisu, jako problém bezprávnosti, kausality, viny a j. Tím se arci také vysvětluje, že právě takovéto dedukce auktorovy vyvolávají nejvíce pochybností i námitek.

Tak abychom aspoň jedné věci se dotkli.

Pokud jde o problém kausality, jímž spisovatel opětovně se zabývá (str. 62—71, 86—94), nedospívá, ačkoliv v jednotlivostech si dovede zachovati svou samostatnost, v celku k jiným výsledkům než theorie vztahu adequátního. Arci přijímá také všecky slabiny této theorie. Ne to má rozhodovati, zda-li jednání bylo v daném případě podmínkou výsledku, nýbrž to, zda-li jednání jest — nehledíc k výjimečným okolnostem případu — způsobilé, aby takový výsledek vyvolalo. Spisovatel chce tedy generalisovati. Neboť právo jako pravidlo lidského života může upravovati jen něco, „co lze generalisovati, o čem možno očekávati, že se bude opakovati, nikoli však děje zcela výjimečné". (str. 64). Jako pravidlo generalisační pak prohlašuje *Kallab* zásadu, že sluší „v počet vzíti všechny v době činu dané a (od kohokoli) předvídatelné okolnosti" (str. 94). Tím ovšem zasaženo také jednání pachatele mimořádnými vědomostmi vyzbrojeného, ale

generalisace to není. Mají-li pak dále i podmínky výsledku pachatelem omylně předpokládané býti položeny za základ úsudku o možnosti výsledku, zasahuje to patrně již do oblasti pojmu viny a souvislého s pojmem tím pokusu subjektivně nebezpečného. Pokud pak pro vztah kausální má rozhodno býti nikoli způsobení výsledku, nýbrž způsobilost jednání, aby jej vyvolalo, naznačuje se tím, jak ostatně spisovatel sám správně rozpoznal (str. 113 d.), objektivně nebezpečné jednání. To ale nemá co činiti s příčinným vztahem, nýbrž náleží do oblasti bezprávnosti. To *Kallab* (str. 128) neprávem popírá. Kdyby byl po této stopě šel dále, byl by zajisté dospěl ku poznání, že bez tohoto pojmu jednání objektivně nebezpečného mu často bude chyběti ona „původní" norma, kterou chce bezprávnosti položiti za základ.

To ovšem sluší připustiti, že takto získaný pojem „potenciální kausality", který nezávisle na výsledku skutečně způsobeném má před očima jen výsledek jako možný představovaný, jest s výhodou upotřebitelný jak pro nauku o pokusu tak i pro pojem deliktů ohrožovacích (str. 92, pozn. 1). Důvod toho však jest prostě ten, že v podstatě máme tu činiti nikoliv s pojmem kausality, nýbrž s pojmem nebezpečí, ne s pojmem jednání kausálního, nýbrž s pojmem jednání objektivně nebezpečného.

Pro existenci vztahu kausálního mají, jak řečeno, dle mínění autorova, rozhodny býti okolnosti pachatelem třeba omylem předpokládané, ne ale úsudek, který si pachatel o možnosti výsledku učinil. Proto má býti beztrestný pokus usmrcení kouzly, podniknutý pachatelem pověrčivým (str. 89). Avšak toto rozeznávání není odůvodněno podstatou věci. Neboť smrtící síla, kterou pověrčivý pachatel svým kouzlům připisuje, je přece právě tak „okolností omylem předpokládanou", jako kdyby na příklad pachatel nějakému nevinnému nápoji přikládal způsobilost k odehnání plodu a musilo by tudíž při tvoření objektivního úsudku o možnosti k oné okolnosti býti přihlíženo stejně jako v tom případě, když pachatel nedopatřením užije k pokusu usmrcení cukru místo jedu. Neboť ve všech těchto případech je pachatel v omylu o vlastnostech věcí.

Velmi zajímavou a důmyslnou jest polemika spisovatelova s *Belingovou* theorií typovou, kterou se na několika místech (str. 21—29, 136—137, 147—149, 151—158) obírá. Přisvědčiti sluší *Kallabovi* v tom, že *Belingova* skutková podstata, nezahrnujíc subjektivních podmínek trestání, může býti podřízena různým trestním hrozbám, a to i hrozbám samostatným (str. 25). Naproti tomu připojuje se *Kallab*, tuším, poněkud ukvapeně k výtce *Goldschmidtově*, že *Beling* se dopouští těžkého logického poklesku, an prohlašuje za podstatný znak zločinu, aby na jednání se hodila některá „skutková podstata", a skutkovou podstatu zase definuje jako soubor oněch znaků, z nichž na jevo jde, o který zločin typický běží; takto prý *Beling* pojem rodový určuje příslušností ke druhu téhož rodu. Podle mého mínění nesluší však přehlížeti, že *Beling* určuje pojem zločinu nikoliv s hlediska sociologického nýbrž s hlediska právního. Tu pak nemohl přirozeným způsobem ignorovati tu zásadu moderních řádů právních — byť i kořeny její hledati slušelo v právu státním —, že za trestné lze pokládati jen to jednání, které zákono-

dárce za trestné výslovně prohlásil, tedy jednání, na které některá trestní hrozba se hodí. Dějinný vývoj této zásady nám *Kallab* sám opíraje se o literaturu románskou velmi poutavě vyličuje (str. 129—137). Avšak tato zásada, kterou se zavádí jakýsi numerus clusus činů trestných, má nepopíratelný význam i pro sám právní pojem zločinu, jenž tím od jiných pojmů, zejména od pojmu věd přírodních ostře se odlišuje. Byl-li vědami přírodními určen pojem některého rodu, na příklad pojem ssavce, ryby a pod., pak rozumí se samo sebou, že zahrnuty jsou v něm nejen druhy vědě dotud známé, nýbrž i ony, které teprve během času se objeví aneb evolucí nově vytvoří, pokud jen znaky onoho rodu na sobě mají. Jinak v právu trestním; kde jednání, na něž se nehodí žádná ze speciálních trestních hrozeb, třeba jinak vykazovalo všecky znaky, jež věda pojmu zločinu přikládá, přece za zločin prohlášen býti nemůže. Jen to míní *Beling*, jak sám jasně vykládá (die Lehre vom Verbrechen, str. 24 d.), svým požadavkem typičnosti čili shodnosti s podstatou skutkovou (Tatbestandsmässigkeit). Tím tedy nečiní v podstatě nic jiného než *Kallab* sám, když za právní podmínku trestání prohlašuje trestnost jednání (str. 121—129).

Ovšem rozchází se *Kallab* s *Belingem* v tom, že nepokládá trestnost za pojmovou známku zločinu nýbrž — právě tak jako protiprávnost — za znak skutkové podstaty (str. 127—128). Než to právě zdá se býti na pováženou.

Neboť chce-li *Kallab* skutkovou podstatou naznačovati jen zločin jako skutečný zjev, jen skutkový substrát pro úsudek, je-li nějaké jednání zločinné — a v tom bych mu úplně přizvukoval —, pak zaráží, jak může prohlašovati protiprávnost a trestnost za znaky skutkové podstaty, a to tím více, an přece správně rozpoznává, že tyto pojmy nevystihují nijaké skutečnosti, nýbrž úsudek, který si o skutečnosti tvoříme srovnávajíce ji s právním řádem (str. 128). Ba pokládám vůbec za pochybeno s hlediska *Kallabova* mluviti o znacích skutkové podstaty. Jednotlivé znaky, jež tu *Kallab* skutkové podstatě připisuje, zejména právě i protiprávnost a trestnost, jsou prostě atributy právního pojmu zločinu a jde jen o otázku, je-li možno určitou skutkovou podstatu, tedy určité jednání pojmu některého zločinu hledíc k jeho znakům podřaditi, zda-li tedy znaky tohoto zločinu ve skutkové podstatě došly svého uskutečnění. Myslím, že právě s hlediska spisovatele samého jest správnější a důslednější, pravíme-li na příklad, že věc cizí neb odnětí z držení jsou znaky pojmu zločinu krádeže, a než řekneme-li, že jsou to znaky skutkové podstaty t. j. určitého jednání, o němž máme pronésti úsudek, je-li zločinem krádeže. Ovšem jest pravda, že skutková podstata musí vykazovati tyto znaky, aby mohla býti podřaděna definici zločinu krádeže, ale právě z toho plyne, že to nejsou znaky skutkové podstaty, nýbrž pojmové znaky tohoto zločinu. Jinak je na snadě, že opět dospějeme ke „znakům skutkové podstaty zločinu krádeže", tedy k terminologii, jejíž potírání právě *Kallab* učinil předním úkolem svého spisu.

Stejně neuspokojuje *Kallabovo* určení vzájemného poměru mezi protiprávností a trestností. Neboť vidí-li rozdíl v tom, že protiprávným

jest jednání odporující prvotní normě, kdežto trestností vyjádřen jest vztah jednání k normě trestní (str. 127), pak, jak se zdá, neuvědomil si dostatečně to, co řekl výše na str. 120—121, že totiž onou prvotní normou nemíní nějakou speciální normu ve smyslu *Bindingově*, nýbrž s *Belingem* právní řád vůbec. Vždyť jsou podstatnou částí tohoto řádu ovšem také normy trestního zákona samého a odporuje-li tedy jednání normě trestní, jest tím implicite také rozhodnuto, že jest bezprávné, jak to ostatně Kallab sám proti *Dohnovi* ještě zvláště zdůrazňuje (str. 140 d.). To pokládám sice ve výsledku za zcela správné, avšak zároveň jest nepochybno, že tím pojmová přehrada mezi protiprávností a trestností *Kallabem* vytyčená je zviklána, a že uvádění bezprávnosti vedle trestnosti jako pojmového znaku zločinu resp. dle nomenklatury *Kallabovy* jako znaku skutkové podstaty je zcela bezvýznamno. Míní-li tu ale *Kallab* právním řádem snad soujem právních norem exclusive norem trestních, pak spočívá jeho konstrukce na téže neudržitelné hypothese jako theorie *Bindingova*, že totiž, než zákonodárce konání neb opominutí normou trestní stihne, tu v každém případě prve již býti musí jiná (původní) norma konání zakazující resp. přikazující, hypothese, o jejíž bezdůvodnosti se ze skutečných zjevů na poli zákonodárném co chvíli můžeme přesvědčiti.

Pochybnosti vzbuzují i leckteré vývody *Kallabovy* týkající se individualisace jednání a některé závěry, k nimž na získaném podkladě dospívá hledě ke konkurenci trestných činů.

Jak svrchu uvedeno, je dle *Kallaba* pro jednotnost jednání rozhodným výsledek pro trestní právo významný. Slušíť v nepřetržitém proudu životních dějů tvořících jednání učiniti řez tam, kde právě nastal takový výsledek neb aspoň jeho možnost (str. 94 d.). S tím patrně nesouhlasí, že, jak spisovatel opět a opět rozvádí (str. 98, 101, 162 d., 174, 176), v tom případě, když rozhodný pro trestní právo výsledek byl jen prostředkem k dosažení jiného výsledku pro trestní právo rozhodného, vidí v obou aktech toliko jediné jednání. Jeho příslušnými vývody není nijak dostatečně odůvodněno, proč právě tu naznačený řez v proudu dějů nemá býti proveden hned při prvním výsledku pro trestní právo rozhodném. Představme si jen, k jakým důsledkům by vedlo auktorovo mínění, kdyby pachatel pro uskutečnění prvního výsledku byl odsouzen a teprve, odpykav si trest, snad po letech druhý výsledek pomocí prvního, jak byl původně zamýšlel, uskutečnil.

Stejně neudržitelným se mi zdá tvrzení, že jednání zůstává jediným i tehdy, vzešlo-li z něho několik výsledků, či přesněji, je-li jím dána objektivní možnost několika výsledků, pokud mezi tělesnými stavy pro tyto výsledky kausálními je aspoň jedna složka společná (str. 105). Kdyby tedy na příklad někdo si opatřil sekeru v tom úmyslu, aby jí dnes usekl v cizím lese strom a zároveň aby toutéž sekerou zítra někoho usmrtil, a oba tyto činy potom skutečně provedl, bylo by vše to dle mínění *Kallabova* — anoť i přípravné jednání, pokud v představě jednajícího je kausální pro výsledek, k jednání patří (str. 162) — jednání jediné.

Také je na pováženou, tvrdí-li spisovatel, že opominutí je souborné označení pro všecka jednání, jež nejsou splněním zanedbané povinnosti (str. 104). Z toho by vyplývalo, že trestno je při opomenutí vlastně to, co pachatel činil v době, kdy svou povinnost plniti měl, byť i to bylo konání zcela nezávadné. Z této pochybené premisy dochází pak auktor k dalšímu rovněž povážlivému závěru, že, činil-li pachatel v době, kdy něco protiprávně „opomíjel", něco jiného t r e s t n é h o (na příklad když v hospodě ve rvačce někoho zranil), tvoří to s oním opominutím jednání jediné (str. 105).

Avšak uvedené pochybnosti, plynoucí spíše z různosti zásadného nazírání na jednotlivé otázky, rozumí se u spisu tak obsažného jako je před námi ležící spis *Kallabův* takřka samy sebou a nemohou nijak snížiti nesporně značnou vědeckou hodnotu práce *Kallabovy*. Mnohostrannost problémů, jimiž se obírá a množství zajímavých podnětů i původních myšlenek, jež obsahuje, zabezpečují vnitřní cenu spisu i proti výtce, že vlastní námět jeho je konec konců ryze terminologický, an vrcholí v tom, co vlastně sluší v trestním právu nazývati skutkovou podstatou.

V té příčině je *Kallabův* spis novým dokladem staré zkušenosti, že jak ve vědě právní vůbec tak zejména i ve vědě práva trestního leckterý spor by byl býval ušetřen a snad i leckterý spis nenapsán — a to zcela bez újmy pro vědu právní —, kdyby se dříve bylo dospělo k terminologickému sjednocení o jednotlivých pojmech. Jakou neocenitelnou výhodou bylo by na příklad, kdyby tu byla shoda o tom, sluší-li slovem jednání zahrnovati také výsledek resp. kausální vztah k výsledku (srv. str. 49 a 97), o tom, je-li opominutí negací jednání či jeho druhem, tak že by pak pojem jednání obsahoval v sobě jednak konání, jednak opominutí, jakož i o tom, sluší-li opominutím rozuměti nečinění něčeho vůbec nebo jen nečinění protiprávné, t. j. nečinění tam, kde určité konání bylo povinností neb aspoň se dalo čekati (srv. str. 52, k tomu *Beling*, Die Lehre vom Verbrechen str. 15 d.). Avšak nepochybno je, že takové terminologické sjednocení má za předpoklad, aby pojmy, o které jde, prve byly důkladně propracovány a ujasněny. Že pak *Kallabův* spis je cenným příspěvkem ku přesnému vymezení oněch právních pojmů, jimiž se zabývá, sluší bez výhrady uznati. *Miřička.*

Právo ústavní.

E. Bernatzik: Die oesterreichischen Verfassungsgesetze mit Erläuterungen. Studienausgabe Oesterreichischer Gesetze III. (Manz). Druhé, velmi rozmnožené vydání. Vídeň 1911. Stran XXVI a 1160.

Bernatzikovo vydání rakouských zákonů ústavních vyšlo ve druhém vydání. Systém sám byl zachován, jen látka rozmnožena. Uspořádání Bernatzikovo jest velmi přehledné a stručné jeho úvody, předeslané jednotlivým zákonům informují čtenáře jasně a objektivně o významu a vzniku jednotlivých částí. V některých otázkách dá se však přece se stanoviska českého